خراسان روزنامه صبح ایران
یک‌شنبه ۱۳ خرداد ۱۳۹۷ .۱۸ رمضان ۱۴۳۹ .شماره ۱۹۸۳۵

رئیس جمهور آمریکا در حالی که به دلیل سیاست‌های تعرفه‌ای علیه اروپا و همسایگانش، در معرض انبوهی از انتقادات است، روز جمعه تلاش کرد با یک توئیت جنجالی، از فشار افکار عمومی بکاهد. ترامپ در توئیت خود، ساعتی قبل از اعلام رسمی آمار اشتغال این کشور، به آمار کاهش نرخ بیکاری این کشور به ۳/۸ درصد اشاره کرد. اقدامی که با توجه به اهمیت بسیار این آمار در بورس‌ها، رفتار رانتی قلمداد شد و مورد انتقاد جدی قرار گرفت.

توئیت رانتی، برای فرار از جنجال تعرفه‌ای

تبعات و درس های جنگ افروزی تجاری آمریکا

غیاثی - آمریکا، با اعمال تعرفه های واردات فلزات از اروپا، کانادا و مکزیک، دور جدیدی از جنگ های تجاری خود را، این بار، با اروپا و همچنین همسایگان خود آغاز کرد که پیش بینی سرانجام این مخاصمه تجاری، پیروز واقعی و تبعات آن آسان نیست. حتی درباره انگیزه های واقعی آمریکا از اعمال این سیاست‌ها نیز حرف و حدیث بسیار است. در ادامه مطلب ضمن مروری تحلیلی بر موضوعات و سوالات فوق، نگاهی کلان از منظر علم اقتصاد و ادبیات تجارت بین الملل به موضوع خواهیم داشت و در نهایت دلالت ها و همچنین تبعات این جنگ بر شرایط اقتصادی کشورمان را مورد کنکاش قرار خواهیم داد.

■ **پشت پرده سیاست های جدید ترامپ؛ «اول آمریکا»؟**

در نگاه اول، سیاست های مقابله ای و ضد تجاری آمریکا، به شعارها و عقاید رئیس جمهور پرحاشیه این کشور، نسبت داده می شود. ترامپ با شعار اول آمریکا (America First) در انتخابات پیشین، حمایت بسیاری از کارگران و اقشار متوسط را در این کشور به دست آورد. او معتقد است (آن گونه که می گوید) توافق نامه های بین المللی، به ضرر این کشور تنظیم شده است و در عمل آن چه رخ داده، بهره برداری تجاری از آمریکا و به ضرر اقتصاد این کشور بوده است. تحلیل گران این سیاست ها را بازگشت آمریکا به سیاست های حمایتگری (Protectionism) می دانند که برای مدت های مدید در دستور کار بسیاری از کشورها بود اما بعد از جنگ جهانی دوم، به مرور حمایت گرایی مذموم و تجارت آزاد بین المللی مورد توجه و البته مطالبه کشورهایی چون آمریکا قرار گرفت. در همین زمینه، برخی نیز انتخابات پیش روی آمریکا و برنامه ریزی های سیاسی برای حمایت اقتصادی از گروه های خاص و جذب رای ایالت ها و اقشار خاص را انگیزه اصلی ترامپ از این بازی بیان کرده اند.

■ **وقتی گاو تجارت آزاد دیگر شیر ندارد!**

اما فرضیه محتمل تر این است که ترامپ و تیم اقتصادی اش، دیگر منفعتی از تجارت آزاد برای خود و کشورشان نمی بینند. آمریکایی ها که در ابتدای دوره توسعه خود با حمایت گرایی جدی (از جمله با امضای قانون تعرفه ها توسط جورج واشنگتن در ۱۷۸۹) رشد قابل توجهی را تجربه کرده بودند، در دوره بعدی، نیازمند بازارهای آزاد بودند تا مواد اولیه را به راحتی و با قیمت کمتر دریافت و کالاهای خود را بدون دردسر صادر کنند. اما گویا این گاو هم که در دوره ای چون بت پرستیده می شد، دیگر شیری برای آمریکا ندارد. ظهور رقبایی چون چین که مازاد تجاری اش با آمریکا به حدود ۳۵۰ میلیارد دلار می رسد، این فرضیه را تایید می کند. در تایید این موضوع، مرور رفتارهای پیشین آمریکا هم خالی از لطف نیست. جهان به خاطر دارد که نیکسون، رئیس جمهور وقت آمریکا، در سال ۱۹۷۱، در اثر مشکلات اقتصادی کشورش پایه های موافقت نامه برتون وود را زیر سوال برد و تعهد تبدیل دلار و طلا را ملغی کرد. آن موقع دلار آمریکا به یک ارز بین المللی و مورد اعتبار تبدیل شده بود و این کشور دیگر نیازی به اجرای تعهدات ۲۵ سال قبل خود نداشت. آن موقع آمریکا می توانست با استفاده از جهانروایی پولش، تا مدت ها، کسری تجاری و بدهی های بین المللی و عمومی اش را پوشش دهد. اما گویا این دوره هم تمام شده است و آمریکایی ها نگران کسری تجاری و بدهی ۲۰ تریلیون دلاری خود هستند از این رو به سادگی، سیاست های جدی پیشین در حوزه تجاری را ملغی می کنند.

■ **ترامپ به دنبال امتیاز گیری**

فرضیه مهم دیگر این است که ترامپ با توجه به وابستگی بسیاری از کشورها به اقتصاد آمریکا، با این گونه اقدامات، به دنبال امتیاز گیری است. چنان چه بعد از تهدیدات بسیار، در مذاکرات اخیر با چین، توانست از این کشور را متقاعد به کاهش مازاد تجاری خود با آمریکا کند. طبق نظر برخی از کارشناسان، علاوه بر موضوع توازن تجاری با چین، ترامپ تلاش می کند با تهدید تجاری شرکایش، از آن ها در مواردی چون هزینه های ناتو توافق هسته ای ایران از اروپا و توافق تجارت آزاد آمریکای شمالی (که در حال مذاکره و تغییر است)، از کانادا و مکزیک امتیاز بگیرد.

■ **چه کسی برنده خواهد بود؟**

اگر فرضیه سوم را درباره انگیزه های آمریکا از تک روی ها و تهدیدهای تجاری اخیر این کشور، بپذیریم، پیش بینی نتیجه نیز چندان سخت نخواهد بود. آمریکا ضمن اعمال فشار بر شرکا از محل تعرفه ها، مذاکراتی را هم با آن ها در پیش می گیرد—چنان چه طی ماه های گذشته نیز در جریان بوده است- تا بتواند امتیازاتی به دست آورد. نتیجه به میزان نرمش شرکای تجاری بستگی خواهد داشت. احتمال قوی تر این است که کشورها، وابسته به قدرت چانه زنی، میزان وابستگی اقتصادی و مناسبات سیاسی، در نقطه ای به تفاهم برسند و تنش ها به مرور کاهش یابد. در این حالت، واکنش های تند مقامات اروپایی به اقدام آمریکا نیز، بیش از آن که برای عمل باشد، در مسیر ترساندن آمریکا و افزایش قدرت چانه زنی خودشان، در مذاکرات پیش رو، قابل تفسیر است. در احتمال ضعیف تر، جایی که توافقی حاصل نشود، اقدامات مقابله ای اروپا و دیگر کشورها، شرایط پیچیده ای را رقم خواهد زد که فرجام آن، آن گونه که رئیس جمهور فرانسه به گونه ای مبالغه آمیز اعلام کرده، تا جنگ هم قابل تصور است. در این شرایط احتمالا اقتصاد جهانی و به خصوص غرب در مجموع بازنده خواهد بود و روند پیشتازی اقتصاد کشورهایی چون چین، هند و دیگر کشورهای نوظهور و در حال توسعه، سرعت خواهد گرفت. اما این بازی در بلندمدت یک بازنده قطعی دارد؛ نظام سرمایه داری و آمریکا که مدت ها از تئوری ها و سیاست هایی، به عنوان اصول جهانی دفاع می کردند و آن ها را به زور تبلیغات یا به عنوان شروط وام های توسعه ای، به کشورهای مختلف تحمیل می کردند اما اکنون، بی پرده به خاطر منافع کوتاه مدت خود، آن اصول را زیر پا می گذارند.

■ **تبعات این تصمیم در اقتصاد ایران**

حتما این سوال ایجاد می شود که تبعات این تحولات در روابط تجاری بین المللی و درس های آن برای اقتصاد ایران چیست؟ درباره آثار و تبعات مستقیم آن در سطح اقتصادی، نمی توان از موضوعاتی چون تغییرات قیمت های جهانی فلزات اساسی و متاثر شدن برخی شرکت های داخلی از این موضوع فراتر رفت. اگر چه درباره اثرات غیر مستقیم، باید موضوعاتی چون هراس جهانی از جنگ تجاری، ملتهب شدن بازارهای فلزات، طلا، کاهش تقاضا برای انرژی و نفت، تغییر سیاست های تجاری و ... را نیز برشمرد که البته باز هم اثرات معتنابهی، جز از محل افت احتمالی قیمت نفت، نخواهد داشت.

■ **گریز گاهی از دور باطل حمایت گرایی- تجارت آزاد**

اما از منظری کلان تر، این تحولات درس های روشنی برای ما دارد که به مراتب مهم تر از تبعات کوتاه مدت موضوع است. مدت هاست که مروجان ایدئولوژی سیاسی-اقتصادی غربی، بر موضوعاتی چون تجارت آزاد و پیوستن به wto به عنوان تنها گلوگاه توسعه کشور یاد می کنند. اما در مقابل، برخی حمایت گرایی همه جانبه را ترویج می کنند و این دعوای عمدتا ایدئولوژیک، کشور را از بررسی راهکارهای متعادل بومی و علمی مبتنی بر واقعیات و جزئیات، محروم می کند. این در حالی است که تجربیات جهانی نشان می دهد که آثار هریک از این سیاست ها، در دوره خاص، جغرافیای خاص و درباره کالای خاص، متفاوت بوده است. هلپمن در کتاب خود تحت عنوان معمای رشد اقتصادی، توضیح می دهد که در قرن نوزدهم سیاست های حمایت گرایانه، اثرات مثبت بر رشد بسیاری از کشورها داشته اما در دوره بعد از جنگ جهانی دوم، آثار متفاوت بوده است و نهایتا نتیجه می گیرد که نمی توان نظری صریح و قطعی درباره این سیاست ها ارائه کرد. اما، چنان چه متفکران مکتب تاریخی آلمان معتقدند، کشورهای توسعه یافته، تلاش می کنند با صورت بندی غیرواقعی و غیر تاریخی خود از فرایند رشد اقتصادی و ارائه راهکارهای به ظاهر جهان شمول، مثل لزوم تجارت آزاد، کشورهای دیگر را به اشتباه بیندازند. این یافته های علمی، در کنار آن چه امروز آمریکا در دنیا انجام می دهد، بیش از هر زمان دیگر به ما می آموزد که برای رشد اقتصادی، در گیر ایدئولوژی های غرب و شرق نشویم. تحولات جهانی در گردش به حمایت گرایی از سده جدید میلادی، اگر چه سودای معجزه بازار آزاد را به راحتی از اعتبار ساقط می کند اما نباید تجویزی بی قید و شرط بر حمایت گرایی هم تلقی شود. در این جا، آن چه مهم است آن که، این تحولات می تواند گریزگاهی برای ما باشد تا از مجادلات بی فایده ایدئولوژیک و نه علمی، درباره سیاست های تجاری بهینه عبور کنیم و در هر برهه ای با توجه به واقعیات زمانی و مکانی، درباره کالاها یا سیاست های خاصی، سیاست های حمایت گرانه و در موارد دیگر، سیاست های متفاوتی اتخاذ کنیم.

نگاهی متفاوت به جنگ تجاری آمریکا با متحدان بر سر فولاد

معمای تجاری حل نشده ترامپ

درباره علل، واکنش ها و تبعات تصمیم ترامپ برای وضع تعرفه بر واردات آلومینیوم و فولاد از چندین کشور، بحث بسیار شده اما کمتر به این سوال پاسخ داده شده است که چرا فولاد و آلومینیوم؟ این سوال زمانی مهم تر جلوه می کند که ارزش اندک واردات این دو محصول توسط آمریکا را با حجم قابل توجه واردات دیگر کالاها و همچنین حجم صادرات چندصد میلیارد دلاری آمریکا به اروپا مقایسه می کنیم. در نگاه اول ترامپ، یک معمای بزرگ طرح کرده است؛ به خطر انداختن تجارت ۸۰۰ میلیارد دلاری به خاطر دو میلیارد دلار؟! موضوع زمانی پیچیده تر می شود که به میزان اشتغال صنایع تولید فولاد و آلومینیوم در برابر صنایع استفاده از این کالاها دقت می کنیم. سپس با ارائه برخی آمارها، ابعاد این رفتار متناقض و معماهای ترامپ را تصویر و تلاش می کنیم، آن را حل کنیم.

■ **حجم تجارت فولاد و آلومینیوم، چند درصد از تجارت اروپا و آمریکاست؟**

اگر چه آمریکا بزرگ ترین وارد کننده و مصرف کننده فولاد جهان است اما میزان واردات فولاد این کشور در مقایسه با حجم تجارتش با دنیا بسیار اندک است. نکته جالب تر این است که آمریکا درصد اندکی از حدود ۳۰ میلیارد دلار از فولاد خود را از اروپا وارد می کند. در بین ۱۰ کشور عمده صادر کننده فولاد به آمریکا فقط آلمان با حدود ۴ درصد به چشم می خورد. یعنی حدود ۱/۲ میلیارد دلار در سال! به طور کلی، فولاد و آلومینیوم در فهرست کالاهای عمده وارد شده توسط آمریکا از اروپا، جایی در ۱۰ کالای اول ندارد. این در حالی است که آمریکا سالانه بیش از ۴۰۰ میلیارد دلار کالاهای دیگر از اروپا وارد می کند و نزدیک به ۳۰۰ میلیارد دلار هم به این کشورها صادرات انجام می دهد. موضوعی که در این جا تناقض ایجاد می کند این است که چرا ترامپ، اروپا را هم، مثل کره جنوبی، آرژانتین و استرالیا از قانون جدید معاف نکرد؟ آمریکا می توانست با وضع تعرفه بر واردات از کانادا، برزیل، کره جنوبی، مکزیک، روسیه و ترکیه، حدود ۷۰ درصد از واردات خود را زیر پوشش تعرفه ببرد و با معاف کردن اروپا، تقریبا هیچ مشکلی پیش نمی آمد! این معما که چرا آمریکا تجارت بیش از ۷۰۰ میلیارد دلاری خود با اروپا را به خاطر چند میلیارد دلار به خطر انداخته و در معرض جنگ تجاری قرار داده است، به راحتی حل نمی شود.

■ **اشتغال صنایع فولاد و آلومینیوم چقدر است؟**

وجه دیگر این معما آن است که این صنایع اشتغال زایی چندانی هم ندارند. ترامپ بارها گفته است که باید از اشتغال کارگران آمریکایی، حمایت شود. اما این دو صنعت (فولاد آلومینیوم) در مجموع چیزی حدود ۱۴۰ هزار اشتغال در این کشور پرجمعیت ایجاد کرده است. اما در سوی دیگر، صنایع مصرف کننده فولاد که از وضع تعرفه واردات آسیب خواهند دید، طبق برخی برآوردها بیش از شش میلیون شغل در آمریکا ایجاد کرده است. صنایع خودرو، برخی تجهیزات، صنایع غذایی و نوشیدنی (از محل تولید بطری برای بسته بندی) مهم ترین استفاده کنندگان فلزات هستند که بعد از افزایش تعرفه واردات، باید مواد اولیه خود را با قیمت گران تری بخرند و از این محل ممکن است مزیت رقابتی خود را از دست داده و تولید و اشتغال خود را کاهش دهند. مخصوصا آن که وضعیت خودروسازی های آمریکا، هم اکنون چندان خوب نیست! در این میان اگر چه برخی معتقدند ترامپ سعی دارد با افزایش تعرفه فولاد و آلومینیوم به نوعی رای دهندگان به خود را در ایالت هایی که این صنایع در آن مستقر هستند راضی نگه دارد اما برخی تحلیل گران معتقدند با توجه به روحیه مصرفی جامعه آمریکا وضع تعرفه ها بر برخی کالاهای وارداتی به این کشور در کنار فولاد و آلومینیوم باعث افزایش تورم در این کشور و نارضایتی اجتماعی خواهد شد.

■ **ترامپ به دنبال احیای فولاد؟**

یک پاسخ به این معماها آن است که صنعت فولاد برای آمریکا بسیار استراتژیک است. این صنعت در آمریکا، طی سال های اخیر، جایگاه خود را از دست داده و سهم آمریکا را به کمتر از ۵ درصد از تولید جهانی رسانده است. ترامپ زوال این صنعت را به منزله مشکل امنیت ملی برای کشور قلمداد کرده است و گاهی با چنین استدلال هایی، پاسخ منتقدان وضع تعرفه را می دهد. البته میزان کاهش تولید این صنعت چندان زیاد نبوده اما با توجه به رشد مصرف آمریکا و رشد تولید جهانی، عملا عقبگرد داشته است. البته برخی، سناریوهای دیگری نیز مطرح کرده اند. ترامپ می خواهد به واسطه فولاد، صنایع انرژی و گاز را تقویت ببخشد.

■ **حمایت از فولاد برای نجات گاز؟**

در فرایند تولید فولاد، استفاده قابل توجهی نیز از انرژی و به خصوص گاز می شود. آمریکا طی سال های اخیر، با استخراج نفت و گاز شیل، به حجم قابل توجهی از منابع نفت و گاز دست یافته است. منابع نفتی به راحتی استفاده یا صادر می شوند اما استفاده از منابع گازی، چندان راحت نیست. شاید به همین دلیل است که هم اکنون قیمت گاز در آمریکا، حدود یک سوم قیمت در اروپا و بسیاری دیگر از مناطق دنیاست. با این مقدمه، استدلال برخی مبنی بر تلاش ترامپ برای احیای صنایع گاز با استفاده از فولاد، منطقی به نظر می رسد.

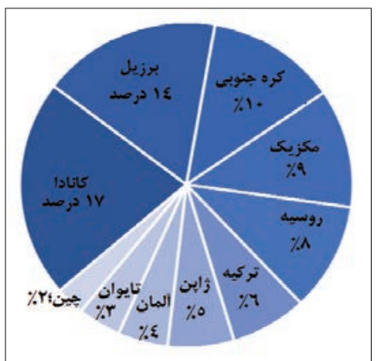

۱۰ تامین کننده بزرگ فولاد آمریکا

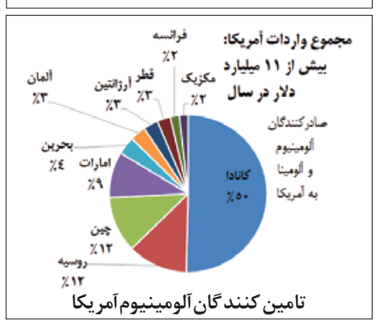

تامین کنندگان آلومینیوم آمریکا

حمایت تعرفه ای از صنعت فولاد، با توجه به نیاز فولاد به انرژی گاز، مصرف گاز را افزایش داده و محل مصرفی برای منابع سرشار این کشور ایجاد خواهد کرد. با توجه به ارتباطات بسیار جمهوری خواهان با صنایع نفت و گاز، این کار، خبر خوبی برای برخی از هم حزبی های ترامپ خواهد بود.

■ **بازی دو سر برد؟!**

البته باز هم پاسخی برای مقابله جدی آمریکا با اروپا بر سر فولاد، داده نشد. آمریکا می تواند با این اقدام، ولو به هزینه آسیب رساندن به بسیاری از صنایع دیگر، صنعت فولادش را احیا کند؛ صنعتی که به اعتقاد ترامپ، استراتژیک است و به امنیت ملی کشورش مرتبط. همچنین می تواند به صنعت انرژی و گاز کشورش کمک کند. اما درباره مقابله با اروپا باید به یک وجه دیگر از بازی ترامپ دقت کرد. ترامپ، در این بازی به دنبال ایجاد فشار و امتیاز گیری هم هست. شاید اعمال فشار بر اروپا از محل تعرفه ها، بیشتر از آن که به معنی واقعی برای حمایت تعرفه ای باشد، برای اموری چون مذاکرات و چانه زنی های غیر اقتصادی (مثلا درباره ناتو و برجام) قابل تفسیر باشد؛ اگر پیش بینی های ترامپ درست باشد و اروپا کوتاه بیاید، یعنی یک بازی دو سر برد برای آمریکا و اگر کوتاه نیاید ترامپ وارد قمار خطرناکی شده است که می تواند عواقب خطرناکی از جمله افزایش لجام گسیخته تورم و نارضایتی عمومی در این کشور داشته باشد.

جدول، سرگرمی، ورزش ذهن [۱۳۹۷/۳/۱۳]

نقش یاب مارپیچ

یک‌شنبه ها و چهارشنبه ها

زمان پیشنهادی ۳۵ دقیقه — متوسط

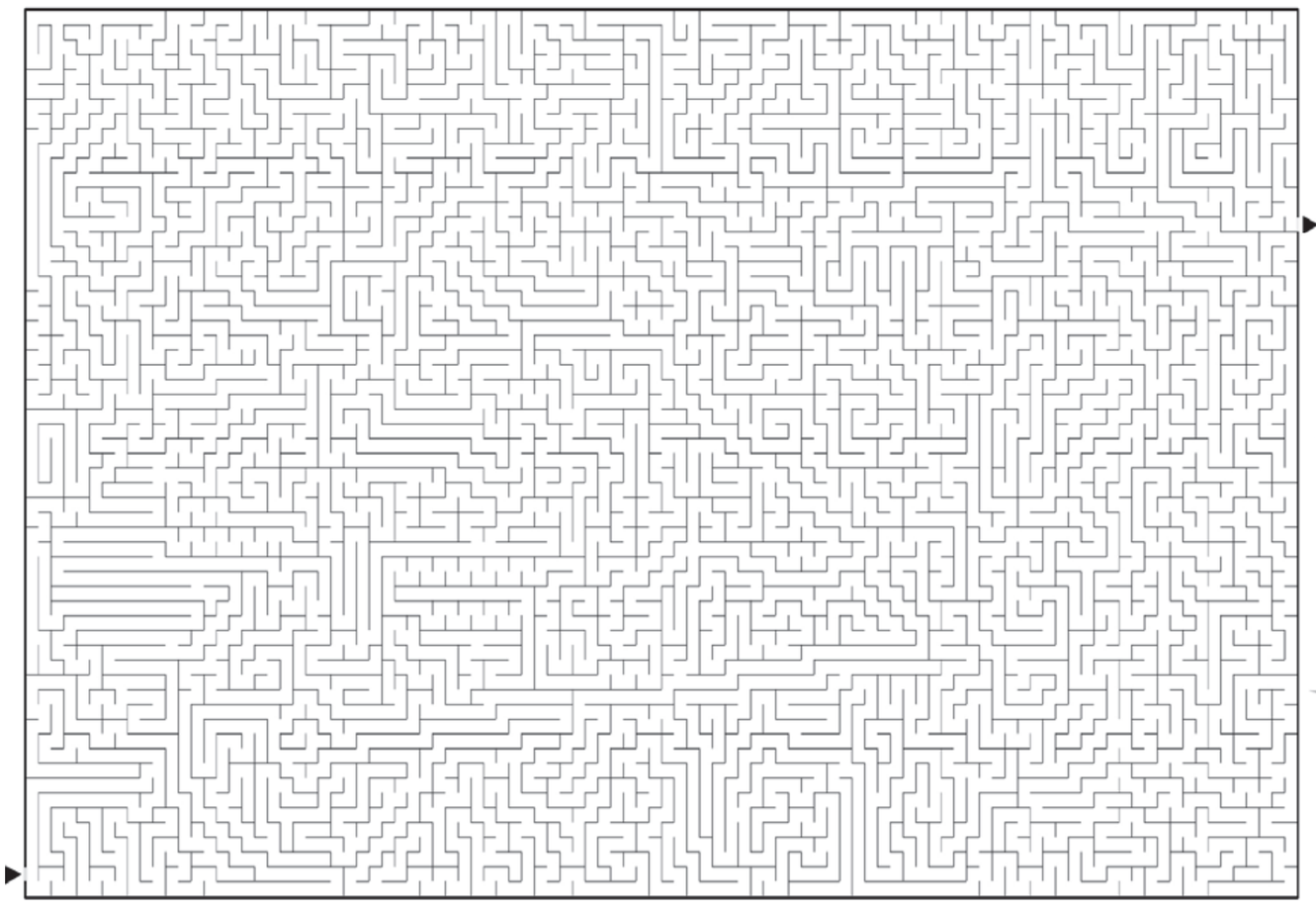

فرق این مارپیچ با دیگر نمونه های مشابه این است که در آن یک تصویر پنهان شده است.

برای کشف تصویر، «یک خط شکسته مارپیچ» بیابید که از ورودی مارپیچ وارد شود و از خروجی مارپیچ بیرون برود. این خط باید بدون «شاخه» و «دوراهی» باشد. وقتی مسیر صحیح پیدا شد آن را پررنگ کنید تا تصویر را ببینید.

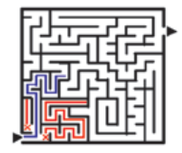

پیشنهاد می شود در هر دوراهی، مسیرهای انحرافی بن بست را با خطوط کم رنگ مشخص کنید تا به اشتباه نیفتید.

سودوکو

هر روز

زمان پیشنهادی ۵۰ دقیقه — بسیار سخت

		۳			۸		۷	۹
				۱		۴		
۶	۴							
۷			۲			۳		
			۱		۴			
	۲			۴				۵
						۸		۷
۲	۱		۴					

زمان پیشنهادی ۳۰ دقیقه — متوسط

		۱	۶	۷	۹			
			۱			۴		
			۸			۱		
۱		۴				۷	۲	
	۵	۷		۱		۶	۹	
	۹	۸				۴		۱
		۳			۶			
	۲				۳			
۴			۵	۴	۱	۸		

زمان پیشنهادی ۱۰ دقیقه — بسیار ساده

۶	۳			۴				
	۵	۲	۶			۴		
		۷		۳		۵		
۵			۳		۶		۲	۹
۳	۲		۹		۴		۷	۵
۷	۹		۲		۸			۴
		۳		۹		۷		
		۵			۷	۱	۶	
				۶			۴	۲

قانون: ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های خالی بنویسید که در هر سطر، در هر ستون و در هر مربع ۳ در ۳ هیچ رقمی تکراری نباشد.

جدول ویژه خراسان

شنبه تا چهارشنبه

زمان پیشنهادی ۱۵ دقیقه — ساده

قانون: پاسخ ها را حرف به حرف در جهت فلش بنویسید (نوشتن را از خود خانه فلش دار آغاز کنید). در آغاز هر سوال گفته شده که پاسخ اش چند حرف دارد.

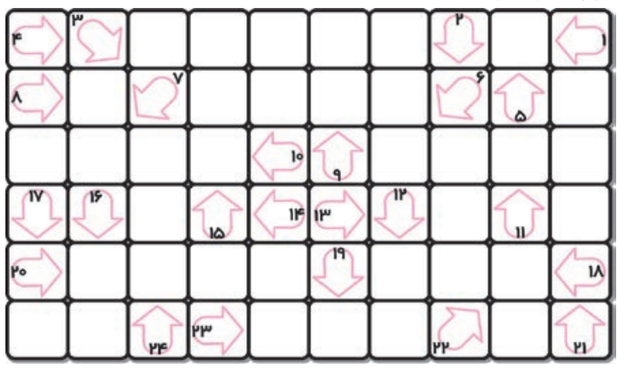

واژگان کمتر اما پرهیز از پرسش هرز (ناخواسته) در این جدول، مایه افزایش بار آموزشی آن شده است. برخی سوال ها، از مطالب روزنامه خراسان روزهای قبل طراحی شده است.

۱-(۷ حرفی) یک اشتباه رایج در هنگام استحمام وجود دارد که می تواند عامل مهمی در «ریزش موهای سر» باشد. شست‌وشوی سر در حالت..... در حمام می تواند از عوامل جدی ریزش مو باشد.

۲-(۳ حرفی) معمولا کسانی که دچار حمله های آسم می شوند، می دانند که علت آسم، ..... شدن عضلات اطراف راه های هوایی است.

۳-(۲ حرفی) مقابل انس

۴-(۵ حرفی) جنگ کننده با دشمن در راه خدا

۵-(۲ حرفی) این ویتامین برای شیرخواران و کودکان در حال رشد و افراد مستعد ابتلا به پوکی استخوان مناسب است.

۶-(۴ حرفی) ممکن است مصرف زیاد این ادویه باعث تعریق شود. معمولا تعریق زیاد به ویژه در کف دست ها، نشانه افزایش رطوبت در بدن است.

۷-(۳ حرفی) برای مسواک زدن در طول درمان ارتودنسی، از مسواک مناسب با برس های ..... استفاده کنید.

۸-(۷ حرفی) یکی از مهم ترین کانون هایی است که ما برای حفظ سرزندگی، سلامت و شادمانی خود به آن نیاز داریم.

۹-(۳ حرفی) آواز و بانگ

۱۰-(۵ حرفی) جرم آسمانی چرخنده در مدار

۱۱-(۳ حرفی) سریع

۱۲-(۳ حرفی) بخشی از پا

۱۳-(۵ حرفی) مصرف فست فود و غذاهای ..... شده که در عادت تغذیه ای ما راه پیدا کرده، می تواند نیاز به مصرف مکمل غذایی را تقویت کند.

۱۴-(۴ حرفی) پستانداری خوش پوست

۱۵-(۴ حرفی) متاسفانه ..... را در سبد غذایی قرار نمی دهیم و فرهنگ مصرف آن کم رنگ شده است و در بیشتر موارد فقط برای مجالس تهیه می شود.

۱۶-(۳ حرفی) سِر

۱۷-(۳ حرفی) محلی برای نشستن

۱۸-(۴ حرفی) قاره کهن

۱۹-(۲ حرفی) اختلال شدید رشد، پف صورت، ناتوانی ذهنی و فلج مغزی از نشانه های نوزادانی است که در جنینی با کمبود..... مواجه شده اند.

۲۰-(۶ حرفی) در بهار پخته اش پُر مصرف است

۲۱-(۵ حرفی) میوه ای از مرکبات

۲۲-(۳ حرفی) پس از غذا می خورند

۲۳-(۷ حرفی) دندان پزشکان می گویند شب ها، قبل از آن که مسواک بزنید، از ..... استفاده کنید.

۲۴-(۴ حرفی) کاغذ ضخیم

پاسخ ها

فیل سفید به g۲ می رود. سیاه در حرکت بعدی مات است: اگر سرباز سیاه ردیف c پیشروی کند یا فیل سیاه حرکتی انجام دهد فیل سفید به d۵ می رود. اما اگر سرباز سیاه ردیف e فیل سفید را بزند وزیر سفید به e۱ می رود. اگر همین سرباز به اسب سفید حمله کند، اسب سفید دیگر به f۸ می رود. اگر هم سرباز سیاه ردیف f پیشروی کند، فیل سفید پایینی به h۳ می رود.